

avis- og tidsskriftsartikler en stor plads; der blev jongleret med krigserfaringerne under russernes og japanernes sammenstød i Østasien til fordel for eller til kritik af fæstningsforsvar og torpedovåbnet. I forhold til panserskibe kunne der også argumenteres for og imod. Hvad der skete ved Port Arthur kunne tages til indtægt for både det ene og det andet standpunkt i Sverige. Som helhed forekommer det anmelderen, at der er for meget referat og for lidt analyse. Hvad de forskellige blade mente om fæstningen ved Boden eller flytningen af flådebasen fra Karlskrona til Stockholms skærgård, eller om udviklingen i Finland eller de revolutionære tendenser i Rusland er ikke så interessante, mens derimod samspillet mellem den offentlige mening og den politik, der faktisk blev ført, er af betydning. Et enkelt sted nævnes, at nogle artikler rimeligvis har haft opinionsdannende effekt; det gjaldt planer om udbygning af torpedovåbnet, men det er kun en undtagelsesvis oplysning, og man ville godt have haft en mere udførlig begrundelse for synspunktet. Kun hvor den offentlige mening er en virksom faktor i det politiske liv, kan en historisk udredning af den være alment begrundet.

Der gives i dr. Burgmans afhandling adskillige eksempler på samspil mellem offentlig mening og politiske afgørelser, blot synes anmelderen, at det overlades til læseren i lidt for høj grad at sondre mellem avner og kerner.

Troels Fink

Det konservative Folkepartis historie.

I. *Jørgen Hatting: Fra Piper til Christmas Møller 1915-1929.* 1966, 242 s. II. *Jens Winther: Fra krise til krig 1929-1940.* 1966, 295 s.

III. *Jørgen H. Barfod: I kamp for friheden 1940-1945.* 1966, 245 s.

IV. *Carl Kauffeldt: Nye tider - nye mål. 1945-1965.* 1966, 250 s. (Nyt Nordisk Forlag).

Der er i alle disse fire bind meget værdifuldt, som historieforskningen må glæde sig over at se fremlagt. Når dette er anført, må også følgende anføres: i det moderne samfund er en organisation som Det konservative Folkeparti en del af det offentlige liv, og dermed følger forpligtelser, som et lille privat selskab ikke har. En af disse forpligtelser er, at et værk som dette bør partiet ikke udgive.

Det, der er i vejen, er ikke, at forfatterne er udygtige historikere. Men værket er i dets anlæg ikke nogen partihistorie, således som det giver udtryk for at være. Her er noget af det, der mangler: partiets organisatoriske opbygning, analyse af den sociale sammensætning i partiet (tillidsmænd, medlemmer), ræsonnementer over stemmetal, redegørelser for disses geografiske fordeling, kontingentets betydning, tilskud fra anden side, arbejdet i kommunerne, forholdet til pressen. Der kunne fortsættes med andet, der hører hjemme i nutidig partihistorie. Det, værket giver, er den konservative rigsdagsgruppes historie, og så mangler endda her så væsentlige ting som rigsdagsgruppens sammensætning, og hvordan man blev nomineret som rigsdagskandidat. Ret beset fortælles heller ikke noget om gruppens indre arbejde, bortset fra tilspidsede situationer. Hvor ofte mødtes den? Var der en saglig opdeling af sagerne, der gav det enkelte medlem eller flere nogle særresorter, som andre ikke blandede sig ind i? osv. Hvor mærkeligt det end kan lyde, er det bedste i værket lige ved at være parti-formanden, dommer Knud Thestrups forord; heri røres ved centrale emner,

som er ganske uomtalte i den følgende behandling.

Det første bind behandler rutineret den 1. verdenskrig og 1920'erne. Her som i de følgende bind er inddraget utrykt materiale, der giver nye enkeltheder. Den almindelige tidshistorie optager dog en meget betydelig plads. Også 2. bind har megen almindelig historie; men karakteristisk er alligevel, at personer, begreber og institutioner dukker op uden nærmere præsentation. I 2. bind forekommer tillige mærkelige åbenhjertigheder (krav om afvikling af valutacentralen er bluff, forslaget i 1939 om bemyndigelsesloven til forsvarsministeren er nærmest fremsat med henblik på valgkampen!). Andre mærkværdigheder forekommer også: Landsrådsmødet i 1934 »var ganske uinteressant, fordi forhandlingerne væsentligt drejede sig om aktuelle økonomiske spørgsmål«, de ledende mænd i LS var overmåde dygtige (det er vist vel summerisk), og man kan ikke bebrejde (!) regeringen Stauning, at den udskrev valg i 1935, i 1930'erne var socialdemokraterne revolutionære, og deres afrustningspolitik skyldtes defaultisme (ikke et ord om pacifisme). Meget af omtalen af KU i 1930'erne forekommer også uhistorisk: her burde linjen have været trukket bagud – det var ingenlunde så nyt i konservatismen, som det fremstilles (korporative stat f. eks.). Slutkapitlets bemærkninger om Munchs tillid til internationale aftaler og om hans og Staunings uforstyrrelighed under kriserne i 1938 og 1939 er ganske ukorrekte. Meget værdifuld er derimod redegørelsen for brydningerne omkring grundlovsforhandlingerne og for Anders Vogens betydning i partiet.

Forfatteren af det tredje bind, Jørgen H. Barfod, har haft det utaknemmelige hverv at skrive om partiet un-

der besættelsen. Sådan som værket er anlagt – at det er rigsdagsgruppens ledere, der er hovedemnet – bliver der derfor ikke meget at fylde på dette bind. Forfatteren har da valgt at skrive meget bredt og populært om den almindelige besættelsestidshistorie, hvori så indfældes oplysninger om konservatives standpunkter.

Ligesom bd. 3 rummer også 4. del lange og interessante referater fra gruppemøder. I øvrigt er det en kronologisk oversigt over de forløbne tyve år, som heller ikke bringer særligt nyt, men virker rolig og velafbalanceret.

»Det konservative Folkepartis historie« har ikke givet os megen viden om partiet. Mærkeligt nok heller ikke om dets politik. Vi hører ikke noget om brydninger mellem storindustrielle grupper, proprietærer, købstædernes handlende eller den voksende funktionærstand. Om vanskelighederne ved at forlige ønskerne om en stærk stat med liberale tendenser, eller om gennemgående synspunkter i skole- og kirkespørgsmål og i straffelovs- og socialpolitik for at nævne nogle eksempler. Det er heller ikke forsøgt at besvare det naturlige spørgsmål: Hvorfor er der et konservativt parti? Hvilke fællesinteresser, materielle eller ideelle, er det, som holder partiet sammen? »Det konservative Folkeparti« er dog mere end en gruppe rigsdagsmænd, som tager standpunkt fra sag til sag.

Vagn Dybdahl

Viggo Sjøqvist: Danmarks udenrigspolitik 1933–1940. (Udgiverselskabet for Danmarks nyeste Historie, Gyldendal, 1966). 418 s.

Udenrigsministeriets overarkivar, dr. phil. Viggo Sjøqvist, der er kendt for sin indtrængende biografi over uden-